

Chryścijanskaja DUMKA

BIEĽARUSKI ČASAPIS — VYCHODZIĆ TRY RAZY U MIESIAC

Polska-litoŭskija adnosiny

Z taho času, kali ŭ 1920 h. Vilnia z vakolicami była pry-
lučana da Polšcy, Litva z
Polščaj nia mieła zvyčajnych
navat dyplomatyčnych znosinaŭ.
Nia było miž hetymi
dziaržavami nijakaj biespasred-
naj styčnaści; nia było praz
hranicu nijakaj suvazi, ani
pierajezdu asabovaha, ani
pieravozu tavaŕaŭ. Pradstaŭ-
niki abiedzvioch dziaržaŭ mahli
spatkacca tolki ŭ susiednich
dziaržavach, abo ŭ Lizie Na-
rodaŭ.

Hetak nehatyŭna Litva ad-
nosiłasia da Polšcy z pryčyny
prynaležnaści da Polšcy Vilni,
jakuju Litva ūščiaž ličyła sva-
jej stalicaj, što navat zazna-
čyła ŭ svajej kanstytucyi.

Voš-ža polski ūrad apošnim
časam pavioŭ takuju palityku
adnosna Litvy, jakaja mieła na
mecie zmusić hetu apošniuju
naładzić z Polščaj pradusim
zvyčajnyja znosiny. Zdaryŭšy-
sia incydent 10-ha sakavika
1938 h. na polska-litoŭskaj
hranicy kala Marcinkancaŭ,
dzie — na litoŭska-polskim
pahraničcy z boku Litvy —
byŭ prastreleny žaŭnier pol-
skaj pahraničnaj straży Sera-
fim, jaki ad rany pašla pamior,
— staŭsia vychadnym
punktam dziela ražviazki 20-ci-

hodniaha pałažeńnia — ni vaj-
ny ni miru — miž Polščaj i
Litvoj.

Polski ūrad 17 sakavika
vysłaŭ litoŭskamu ūradu ulti-
matum z damahańniem na-
viazańnia dyplomatyčnych zno-
sinaŭ Litvy z Polščaj, dajučy
jamu na vyrašeńnie svajej
voli 48 hadzin času. Tymčasam
polskaje vojska stanula
kala litoŭskaje hranicy, a ŭ
Vilni i ŭ inšych asiarodziščach
u Polšcy adbyvalisia deman-
stracyi, padčas katorych de-
manstranty, nie adkaznyja za
aficyjalnuju polskuju palityku,
damahalisia zbrojnaha pachod-
u na Litvu. Heta adbyvalasia
18 i 19 sakavika siol.

U hetym časie litoŭski
ūrad i parlamant naradžalisia,
jak Litva maje pastupić. Pa-
stanova ūradu i parlamantu
była zadavalajučaja ultimatam
polskaha ūradu — litoŭski
ūrad 19 sakavika paviedamiŭ
polski ūrad, što Litva ultima-
tum pryjmaje, jaki trebuje na-
ładžańnia miž Litvoj i Polščaj
dyplomatyčnych znosinaŭ.

Takim čynam litoŭskaje
maŭčańnie da Polšcy prarva-
łasia i pačaloŭsia susiedzkaje
sužycio: užo naładžany dyplo-
matyčnyja znosiny i pačalisia
pierahavory ab znosinach ka-

Asioł—pišmiennik (Baśnia).

Asioł raz knižku napisaŭ —
Jakim, nia znaju, čynam:
Ciarpliva litary składaŭ
I mieryŭ ich aršynam.
I vyjšła knižka dla ludziej —
Čytaj, choć zvarjaciej!
Asioł naš z radaści zaroŭ,
A byŭ jon, bestyja, zdaroŭ!
Złamaŭšy plot, biadak, spacieŭ,
Ū stajniu z drukam palacieŭ:
Tam knižku tyckaŭ ūsim pad nos,
Pry tym-ža vyjeŭ ūsim avios...

—o—

Asioł — to viedama — hultaj:
Vazić vadu jaho pastaŭ,
Papieru, piory pachavaj,
Kab boleĭ nia pisaŭ!

Vincuk Advažny.

„Chryścijanskaja Dumka“ razam
z miesiačnikom „Z O R K A“ dla
bieł. dziaciej kaštuje ū hod usia-
ho 3 zał. U składčynu jašče taniej: ka-
li chto na adzin supolny adras źbia-
reć troch padpišcykaŭ, dyk za try
ekzemplary „Chr. D.“ płacić tak-ža
3 zał., heta znača: kožny padpišcyk
z hetaj trojki atrymaje našu hazetu
za 1 zał. u hod.

Hrošy prysyłać najlepš „przekazem
rozrachunkowym“. Numar na-
šaha konta 63.

munikacyjnych, a dalej mah-
čyma pačnucca hutarki ab
naładžańni znosinaŭ handlo-
vych i inšych.

Dalejšy razvoj hetak za-
pačatkavanaha polska-litoŭ-
skaha sužycia, peŭnie-ž, za-
leżyć pradusim ad dobrej vo-
li staron.

Sialanskaje movaznaŭstva

(U Sudzie ab razhonie Rady B.Ch.D)

U Vilenskim Akružnym Sudzie 11.III.1938 h. adbyvałasja rasprava nad red. „Bieł. Krynicy“ J. Paźniakom za artykuł ab razhonie palicyjaj Rady BChD. U hetaj sprave Vilenski Sud u džvioch instancyjach byŭ zasudziŭšy J. Paźniaka na miesiac aryštu i 100 zł. štrafu. Zasadžany padaŭ kasacyju. Najvyšejšy Sud pastanovaj (Nr. Akt. 1 k. 1352/37) prysud heny, skasavaŭ, miž inšym padajučy ŭ matyvach:

— „Nie oderwane, luźne zdania i słowa, umieszczone przez oskarżonego w treści inkryminowanego artykułu, lecz cała treść tego artykułu może decydować o treści czynu karygodnego, popełnionego przez oskarżonego“ —

U rezultacie takoj pastanovy Najvyšejšaha Sudu hetaja sprava była paŭtorna razhladana Vilenskim Akružnym Sudom 11.III. siol. u hetkich abstavinach.

Raspravu vioŭ sudždzia Dovgialo, abvinavačvaŭ prakuror, baraniŭ padsudnaha advakat B. Alachnovič. U zali poŭna ludziej — pieravažna sialanie. Dajšlo da šćviardžańnia, jak treba rozumieć biełarskaje slova „razhon“ — ci jano adkazvaje polskamu slovu „rozpeđzenie“ i jak treba pierakazać pabiełarusku polski skaz „rozwiązanie zebrania.“ Sudždzia ŭ hetaj sprave źviartajecca da ūsich prysutnych u zali z pytańniem, ci prysutnyja rozumiejuć pabiełarus-

Treba aŭdycyjaŭ radyjovych pabiełarusku

Radyjo — heta vialikaja kulturnaja zdabyča. Pry pomačy radyja rasšyrajecca vytvar čalaviečaha rozumu wielmi šybka i daloka. Ale radyjo adnolkava zdolnaje rasšyrać, jak dabro, tak i zło. Voš-ža ŭ našym Krai radyjo pryčyniajecca da pašyrańnia balšavickaje prapahandy.

Treba adznačyć, što balšaviki nadajuć radyjovaja audycyji pabiełarusku: nadajuć biełaruski špieŭ, muzyku i ahułam mnoha što pabiełarusku, a pry hetym wielmi zručna pašyrajuć i svaju kamunistyčnuju prapahandu. Polskija radyjostancyi — ani Varšava, ani Vilnia — pabiełarusku nie pieradajuć ničoha. Bывaje, pačujecca melodyja biełarskaj narodnaj pieśni, aie z pieraroblonym na polskuju movu i ład źmiestam; u melodyi napr. pieśni biełarskaj „pirapiolki“ čujecca polski źmiest „pšepiurečki“. Hetak pieraroblenuja biełarskija pieśni na polskija čutny ŭ radyjo adna za druhoj

ku. Pačulisia mnohija adkazy — rozumiejem, znajem, umiejem pabiełarusku. Sudždzia vyklikaje adnaho z prysutnych i stavić jamu pytańnie — „jak nazvać pabiełarusku hetkuju voš čynnašć: adbyvajecca schod, a palicyja prychodzić i narady schođu zabaraniaje, kažačy schođu razyjścisia.“ Prysutnyja z miejsca padkazvajuć — palicyja schod razahnała; zapytany tak-ža čvierdzić, što heta byŭ razhon. Sudždzia red. J. Paźniaka apraŭdaŭ.

Naŭladčyk.

biaz liku. Pry hetym navat nie pažnajuć, što heta pieśni biełaruskija, tumačanyja papolsku, a prosta nazyvajuć „ludovymi“, i heta-ja ūtasnašć duchovaje kultury Biełarskaha narodu biez zašćiaroh upisvajecca ŭ knihi polskaj nacynajalnaj kultury. Zrazumiela, jak na heta Biełarus, sluchajučy radyja, reahuje...

Dyk ničoha dziŭnaha, što biełarskaje sialanstva achvatniej sluchaje radyjovych aŭdycyjaŭ z Miensku, čymsia z Vilni. Z Miensku čuje aŭdycyji ŭ rodnaj movie — pabiełarusku, a z Vilni redka kali znajomuju melodyju rodnaj pieśni i tuju pieraroblenuju na polski ład.

Voš-ža ŭ baračbie z balšavickaj prapahandaj praz radyjo biezadkladna treba naładzić z Vilni stałyja radyjovaja audycyji pabiełarusku. Treba nadavać biełaruski špieŭ — i melodyju i slovy — biez tumačeńnia na polski jazyk, muzyku instrumentalnuju biełarskich narodnych melodyjaŭ, usialakija hutarki pabiełarusku, spravazdačy z biełarskaha žyćcia — kulturna-ašvietnaha i hramadzka-palityčnaha, a tak-ža viestki ab hałaŭniejšych zdareńniach na šviecie.

Slovam, u baračbie z kamunistyčnaj prapahandaj, treba ryvalizavać z Mienskam, nablizajučysia da dušy biełarskaha narodu. Bo ūsie inšyja sposaby baračby z balšavickaj prapahandaj praz radyjo siarod biełarskaha nasielnictva nie dajuć nijakich vynikaŭ.

A. Mirončyk.

AD. STANKIEVIČ

Biełaruski Chryścijanski Ruch

Historyčny narys.

R A Z D Z I E Ľ III.

9)

Pačatki biełarskaha i katalickaha ruchu arhanizavanaha.

(1910—1915).

§ 1. — Ks. Fr. Hrynkievič i Horadzienski Hurtok Biełarskaj Moładzi „Chatka“.

Aprača Jana z pad Łasosny, L. S.—š. drukuje tak-ža svaje ūspaminy ŭ časapisie „Студэнская Думка.“¹⁾ Lohka dadumacca, što pad hetymi litara-

1) Л. С.—Ш. — Успаміны аб „Горадзенскім Гуртку Беларускай Моладзі“ („Студэнская Думка“ 1925. Вільня, № 3 і 4).

mi kryjecca siabroŭka henaha hurtka, byŭšaja vučanica Horadzienskaj Žanočaj Himnazii L. Sivickaja, pa pieršym mužu šantyr, ciapier Vojcikavaja, viadamaja ŭ svaim časie biełarskaja dziajačka.

Voš-ža L. S.—š. piša, što Jan z pad Łasosny padaje nastupnyja viestki ab Horadzienskim Biełarskim Hurtku niazhodnyja z praŭdaj: 1, što adzinym vidomym dakumantam dziejnašći hurtka astałasja adnadnioŭka „Kolaš“, bo hurtok vioŭ aprača hetaha davoli šyrokuju biełarskuju pracu, 2, što pradmovda da adnadnioŭki była pisana rukoj kiraŭnika hurtka ks. Fr. Hrynkieviča, bo ŭ toj čas ksiondz kiraŭnikom hurtka nia byŭ i im užo nia cikaviŭsia i ab adnadnioŭcy da času jaje vychadu ŭ šviet ničoha nia viedaŭ, 3, što hurtok zasnavaŭsia ŭ 1913 h., bo jon isnavaŭ z vosieni 1909 h., a ŭ 1914 h. užo pieražyvaŭ svoj zaniapad i 4, što ŭ asnovu hurtka była pałożana vieravyznaŭčaja oznaka i što heta adpaviadała charakteru kiraŭnika, jaki adznačaŭsia relihijnym fanatyzmam, bo praz uvieš čas isnavańnia H. H. B. M. nijakija relihijnaja pytańni nia byli zakranuty ani siabrami, ani kiraŭnikom, siabrami byli jak kataliki, tak i pravastaŭnyja (Puškarevič, Dziazdzievič, Sasnoŭskaja i inš.), choć praŭda, hetych

Biełarusy ũ Varšavie

Varšava—heta ruchlivaje miesta. Možna tut spatkać pradstaŭnikoŭ badaj usich narodaŭ. Jość tut para tysiać i biełarusau, katoryja, naźal, dahetul nia byli sarhanizavanyja. Praŭda ũ 1919-22 h. isnavau tut Biełaruskij Kamitet, a pašla „Towarzystwo Polsko Biełoruskie“, ale jany ũ chutkim časie spynili svaju dziejnaść. Tvmčasam potreba arhanizacyi biełarusau u Varšavie adčuvalasia davoli mocna.

Ja źjaviusia ũ Varšavu ũ 1931 h., spačatku byŭ bezrobotnym, a pašla, ciaźka pracujućy na kavałak chleba, časta dumaŭ ab stvareńni biełaruskaje arhanizacyi ũ Varšavie i ũrešcie ũ 1936 h. zrabiŭ u hetym kirunku pieršuju sprubu. Byŭ pryhatavany statut, adbyusia schod i dumali my załażyć Biełaruskaje Kulturnaje Tavarystva ũ Varšavie, adnak ulady jaho nie zalehalizavali.

Nia traciaćy nadziei, 23.XII.37 h. znoŭ ad pačatku panaŭlajem prošbu, źmianiŭšy nazoŭ arhanizacyi na „Ašvietnaje Tavarystva Biełarusau u Varšavie“. Pačakaŭšy, zhadna z 13 art. zakonu ab tavarystvach (Dz.U.R.P. № 94 poz. 808 z 1932) pačali dziejnaść.

6.II.1938 h. adbyusia pieršy ahułny schod T-va, na katorym vybrany ũrad u nastupnym składcie: Hapanovič Jazep—staršynia, Orsa Mikałaj—vice-staršynia, Łastaŭka Piotr—sakaratar, Gińko Janka—skarbnik, šlachun A. i čantarycki

Janka—volnyja siabry. Revizyjnaja Kamisija: Vituška Michaś, Pańko Ludmiła i Čuryłło Anton. Tavaryski Sud: Šyđłoŭski Aleksandar, Turakievič Alena i Aźgin Juljan.

Ašvietnaje T-va Biełarusau maje na mecie pierad usim zhurtavańnie ũsich „varšaŭskich“ biełarusau, a pašla:

a. ładźańnie biełaruskich koncertau, referataŭ, šviatkavańniaŭ;

b. učaście ũ vystaŭkach, zjezdach i ũsiakich manifestacyjach, adpaviadajućych metam T-va;

c. apieka nad zborami i tvorčašciu biełaruskaha mastactva, inventaryzacyja i popularyzacyja jaho;

d. infarmavańnie presy ab literatury, mastactvie i ũžyćci biełarusau;

e. vydavańnie publikacyjaŭ i ũlasnych orhanu ũ movie biełaruskaj i inšych;

f. tvareńnie ũnutranych sekcyj,

g. tvareńnie biblijatekaŭ i zboraŭ;

h. niasieńnie pomačy maralnaj i mataryjalnaj biełaruskaj moładzi ũ Varšavie na studyjach;

i. reprezentacyja i abarona intaresau maralnych i mataryjalnych siabroŭ T-va;

j. arhanizavańnie suũžyćcia tavaryskaha i samapomačy siarod siabroŭ.

Siabram T-va moźa być koźny biełarus(-ka), jaki skončyŭ 21 hod; siabroŭskaja składka ũ hod 12 zł i 2 zł. upisnyja.

Prychilnikam moźa być koźnaja asoba biaz roźnicy nacyjanalnaści, z hadavoju składkaj 6 zał.

Pieršym vystupleńniem T-va byla viečaryna, naładžanaja 26.II, dzieła arhanizacyi katoraj najbolš pracavali: L. i A. Pańčanki, Turakievič, Meroz, Gińko, a tak-ža šlachun, Karelič, Tarasiuk i Vituška. ũrad T-va ũsim im hetym składcie haračuju padziaku.

Ciapier T-va pryhataŭlajecca da zborniki siabroŭ i hašciej dzieła paznańnia ahułnaha, a ũ najbližejšaj budućyni da arhanizacyi koncertu biełaruskaj pieśni i muzyki.

Adrys Biełaruskaha Ašvietnaha T-va: Warszawa, Švietokrzyska 9 m. 18.

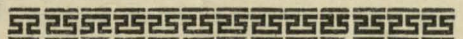
Piotr Łastaŭka.

Časta zdarajecca, što mnohija našy padpišcyki nie atrymlivajuć, abo atrymlivajuć nieakuratna „Chr. Dumku.“ Voš-ža pakryŭdźanyja ũ takich vypadkach ničaŭ składcie juć na svajej poście „reklamacyju.“

„Reklamacyja“ ničoħa nie kaštuje i robicca hetak:

Nie atrymaŭ № . . . (tut padać katory numar) „Chr. Dumki“ i dać svoj adras. Bolš ničoħa pi-sać niemoźna.

apošnich bylo mienš, ale heta zatym, što jany byli bolš zrusyfikavanyja, jak kataliki apalačanyja.

Ale aprača hetych dvuch hałasoŭ ab H.H.B.M. drukavanych, maju ceły rad niedrukavanych.

Maju ũspaminy, padanyja mnie vusna, ad asob, stajaćych najbližeŭ uspomnienaha hurtka. ũspaminy henyja ũ svaim časie mnie padali: sam ks. Fr. Hrynkievič, arhanizatar i kiraŭnik hurtka i siabry hurtka: jahony brat, viedamy biełaruskij dziajać i pišmieńnik, dr. St. Hrynkievič, advakat Adam Byčkoŭski, dr. B. Hrabinski, ks. ũl. Taločka i inš.

Voš-ža na padstavie i henych viestak drukavanych i niedrukavanych, sabranych mnoju, ab ks. Fr. Hr. i ab „H. H. B. M.“, dachodźu da nastupnaha.

Biełaruskaja praca ks. Fr. Hr. siarod moładzi nosić charakter planovy i arhanizacyjny; pačalasia jana ũvosieni 1909 h. Horadzienski Hurtok Biel. Moładzi zvaŭsia „Chatka“. Zakładčykam jaho i kiraŭnikom byŭ ks. Fr. Hr. pry dapamozie himnazistaha Ad. Byčkoŭskaha. Pracavaŭ paru pieršych hadoŭ konspiracyjna. Kirunak arhanizacyi katalicki i biełaruskanarodnicki. Katalickaść adnak heta byla pa-

davana moładzi ũ šyrokim, chryšcijanskim rozumieńni, tak što da arhanizacyi hetaj, choć u značajni mienšaści, ale naleźyła i biełaruskaja moładź pravaŭlaŭnaja.

Arhanizacyja heta z natury svajej byla apazycyjnaja da rasiejskaha ũradu, bo ũrad heny nie pryznavaŭ, jak viedama, asobnaści biełaruskaj movy ad rasiejskaj i, kali dapuskaŭ u hetaj movie drukavać hazety i kniźki, dyk za toje duħa dbaŭ ab ich „niaškodnaści“. Voš-ža dziakujućy hetaj naturalnaj apazycyjnaści da ũradu „Chatki“, polskaja pastupovaja miascovaja intelihencyja ahułam adnosilasia da jaje prychilna i zaŭsiody byvala na viečarynach „Chatki“, ładźanych kolki razoŭ u hod. Vyražać-ža svaju niaprychilnaść i da Palakoŭ, dy zmahacca adrazu na dva fronty, bylo tady prosta niemahčyma. ũ liku prychilnikaŭ „Chatki“ byla i viedamaja polskaja pišmieńnica z tak zvanaj biełaruskaj ũkoły, Arešćycha (Orzeszkova).

Da „Chatki“ naleźyła moładź, jak ũkolnaja ad 5 klasy, tak i pazaũkolnaja. Praŭda, biełaruskaja praca vialasia i siarod małodšych, ale hetyja da „Chatki“ farmalna nie naleźyli. Mety „Chatki“: uz-

Biełaruskaja chronika.

Z nahody 20-ch uhodkaŭ aktu 25.III biełaruskaja presa pamiaściła adpaviednyja artykuły. Byli takija artykuły ŭ „Шляху Моладзі“ № 7 i 8 i ŭ „Chryśc. Dumcy“ № 9.

Z nahody 20-ch uhodkaŭ aktu 25.III nadyjšli na ruki paasobnych biełaruskich dziejačoŭ u Vilni pryvitaŭni jak z kraju, tak i z zaŭhrancy.

Z nahody 20-ch uhodkaŭ aktu 25.III adbylosia ŭ niadzielu 27.III u kaściele św. Mikałaja nabaženstva. Na hetym nabaženstvie aprača biełarusaŭ byli tak-ža litoŭcy i ukraincy. Śv. Imšu adpraviŭ i skazaŭ kazańnie Ks. Adam Stankievič. Pramoŭca miž inšym padčyrknuŭ, što najlepšaj pašanaj dla aktu 25.III budzie naš žyvy i dziejny patryjatyzm, jaki maje vyražacca: 1. u paznavañni biełaruskaha narodu — jaho ziarni, historyi, kultury i charakteru; 2. u baraćbie z blahimi prajavami charakteru bieł. narodu i ŭ raźvivañni i ŭčviardžaŭni dobrych prajavaŭ hetaha charakteru; 3. u pracy našaj nad usiebakovym raźvićciom biełaruskaj kultury i nad stvareñniem biełaruskaj ekanomiki. Hetki-ž biełaruski tvorcy patryjatyzm, kazaŭ urešcie pramoŭca, maje apiracca nie na chvorych i pierachodnych idejach šovinizmu, rasizmu, totalizmu, ale na wiečnych idejach zdarovaha chryścijanskaha demakratyzmu, jaki, vučačy nas lubić svoj narod, vuča tak-ža dobrych i spraviadlivykh adnosinaŭ i da čužykh narodaŭ i da ich kultury.

Uračystaja akademija, pryšviačanaja 20-m uhodkam aktu 25.III. adbylasia 25.III sioleta ŭ Prazie Českaj. U sviatkavalny kamitet uvachodzili pradstaŭniki ŭsich biełaruskich arhanizacyjaŭ u Prazie.

Žalobnaja akademija ŭ čeś P. Krečeŭskaha. Biełaruski Studencki Sajuz 26.III ładziŭ žalobnuju akademiju ŭ čeś P. Krečeŭskaha z nahody 10-ch uhodkaŭ jaho śmierci. Prahrama akademii była takaja: 1. ustupnoje slova staršyni Sajuzu Ad. Dasiukieviča, jaki ahulna padčyrknuŭ zasluhi P. Kr. i zaprapanavaŭ prysutnym ušanovač jaho pamiač ustavañniem i chvilinaj maŭčaŭnia; 2. student Č. Najdziuk pračytaŭ referat na temu: „P. Krečeŭski, jak sym bol biełaruskaje niezaležnickaje dumki“; 3. studentka Suchaja pradeklamavała vieršy, jakija napisau P. K. i 4. inž. Ad. Klimovič padzialiŭsia z prysutnymi svaimi asabistymi ab P. K. uspaminami.

U bieł. skaŭtaŭ u Vil Bieł. Himnazii, 24.III, z pryčyny ŭhodkaŭ ich isnavoñnia, adbyŭsia viečar. Byŭ referat, pramovy, koncert, tavaryskaja harbatka. Viečar prajšoŭ u pryjemnym nastroi i zrabiu na ŭčaśnikaŭ pryjemnaje ŭražaŭnie.

29.III. stud. Č. Najdziuk pračytaŭ referat ab žyćci i dziejnaści Piotry Krečeŭskaha.

Pakinuŭ svoj kraj. Ks. dr. J. Rešeč, viedamy biełaruski dziajač, aŭtar niekalkich biełaruskich knižak, 27.III vyjechaŭ u Zluč. Št. Ameryki. Ks. J. R. pašla taho, jak byŭ pazbaŭleny, z vieda-

mych pryčyn, prafesury ŭ Vil. Duchoŭnaj Sem., a pašla prefektury ŭ Vuč. Seminaryi ŭ Biełastoku, doŭhija hady byŭ probaščam na polskaj parafii Doŭnary niedaloka ad Asauca k/Grajeva.

Nac. Kamitet apeluje. Bieł. Nac. K-t., atrymaŭšy ad Starasty pastanovu ab razvizaŭni, 28.III zlažyŭ apelacyju da Vajavody.

Z dziejnaści Bieł. Stud. Sajuzu. Novy ŭrad adrazu prystupiŭ da dziejnaści i ŭžo ŭ Bieł. Stud. Sajuzie 12 h. m. adbyŭsia viečar, pryšviačany narodnym kazkam, u časie jakoha vystupali dr. J. Stankievič i Maksim Tank, a 16 h. m. była naładžana dyskusija z referatam stud. A. Zasima na temu: „Biełaruski student na vioscy.“

Kuplajcie i vypisvajcie adziny ŭ nas biełaruski navukovalitaraturny časapis

— „КАЛОСЬСЕ“ —
jaki vychodzić raz u try miesiacy i źmiaščaje tvory pieradavych biełaruskich paetaŭ i piśmieńnikaŭ.

Na dniach vyjdzie ŭžo knižka № 1 za 1938 hod.

Skladka na „Kalošsie“ ŭ hod 2 zł., na paŭhoda 1 zł. Cana asobnaje knižki 50 hr.

Adrys redakcyi i administracyi: Vilnia, Zavalnaja 1—2.

hadavač śviedamaha Biełarusa na hruncie chryścijanskim.

I heta zrazumieła: ks. Fr. Hr. byŭ konsekventnym chryścijaninam! Dziela hetaha biełaruskaja nacyjanalnaść, jak i ŭsiakaja inšaja, u jaho rozumieñni „samametaj“ być nie mahła i sapraŭdy nia była. I tut Janka z pad Łasosny maje racyju.

Byli ŭ „Chatcy“ imknieñni i ŭnijnyja, ale ab hetych spravach, praz lojalnaść da pravasłaŭnych, havarylasia duža aściarožna i biaz nijakaj siarod ich ahitacyi.

Da pracy „Chatki“ naležyli: sabraŭni samauzhadavaŭčyja, kulturna-aśvietnyja, lekcyi, dyskusii. Sabraŭni adbyvalisia štotydnia. Na ich čytalisia i raźbiralisia tvory biełaruskich piśmieńnikaŭ, prachodzilasja historyja i gieografija Biełarusi, a tak-ža byvała biełaruskaja dyktoŭka.

„Chatka“ stavała tak-ža časta i spektakli, jak u Horadni, tak i pa biełaruskich siolach. Tut zvyčajna heta rabiłasia biaz nijakaha dazvołu z boku ŭradu. Teatry pravodzilisja pad prykryćciem zvyčajnaj sialanskaj viečarynki. Takija narodnyja teatry adbyvalisia ŭ dvary Kryštoparava i Dubnica, a tak-

ža ŭ niekatorych siolach Nova-Dvorskej i Sidraŭskaj parafii, Sakolskaha pavietu.

„Chatka“ mieła svaju piačač, biblijateku i archiŭ. Usio heta praz vajnu pahinuła. U biblijatecy byli ŭsie biełaruskija knižki i hazety, jakija tady možna bylo dastać. Mieła tak-ža i svoj biełaruski chor. Žbirałasia moładz ŭ ks. Fr. Hr., u ks. Rodžki, u Salankaŭ i ŭ inš.

Biełaruski Hurtok Moładzi „Chatka“ najžyviej raźvivaŭsia ŭ 1910—13 h. U 1913—14 h. ks. Fr. Hr. vioŭ i dalej biełaruskiju pracu nad moładzaj, ale ŭžo slabiej i aściarožniej. Mieŭ niamala prykraściaŭ, asabliva z boku polskich kruhoŭ katalicka-nacyjanalistyčnych.

Mahli tak-ža być niematyja prykraści i z boku rasiejских ŭladaŭ. Tak napr. niešta ŭ 1913—14 h., zdaryŭsia hetki vypadak. Adamu Byčkoŭskamu pry jaho skančeñni himnazii siabry „Chatki“ afiaravali niejkuju knižku z podpisami svaimi. Knižku henu Ad. B. mieŭ z saboj i ŭ Pieciarburzie. Voś-ža niejki špijon u jaho henuju knižku vykrau i adasłaŭ u kancelaryju horadzienskaha hubernatara.

Dumki

Pašviačaju V. Advažnamu.

Na chvalach žyćcia pływ ja ũ dal,
Jak voblak na niebie, chistajuś —
Raz ũžnošusia ũ horu,
To ũniz apuščajuś,
I sumna mnie — niečaha žal. —

Žal dnioŭ mnie pražytych
Ŭ homanie švietu,
Chvilin žal biaspłodnych ũ dabro:
Sluha ja niavierny! Voś Boh —
maja meta,
A ja? — syn niavierny Jaho. —
An—vič.

Susiedzi

Hadziŭnik star, pahnuty, źbity
Stajaŭ pry novym ũ adzin rad:
Chrapieŭ jon byccam chvaravity,
Stahnaŭ i jenčyŭ. — Pobač brat
šmiajaŭsia ščyra, krepka, śmieła —
Až usio ũvakruh dryžeła. —

*
Voś dziŭnym trafam dva susiedy
— Nia tak jak ũ šviecie miž ludźmi,
Hdzie svarki ũšciaž, kalotni, biedy;
— Dziŭnuju družbu zaviali.

*
I tak minaje hod pa hodzie:
Susiedzi čykajuć—čyk, čyk...
Staryk pražyŭ adno stahodździe,
Apošni vydaŭ z serca kryk.

*
Zamoŭk!
Zamoŭk i toj, što liča
Chviliny, dni, a nat' hady.
Zasnuŭ, — bo čas usich voś kliča
Ŭ niaznany kraj, tudy, tudy,

Pamahajma misijanaram!

*„Horača adzvyvajemsia
da ũsich dobrych ũladziej,
kab u miežach ũladziej
siłaŭ zachacielu ũspama-
hać misii!“ (Pius XI).*

Vypaŭniajučy zahad Chrystoŭ:
„Idučy na cely šviet, apaviadajcie
Evaneliju koźnamu stvareŭniu, na-
vučajcie ũsie narody,—kaliś Apo-
stały i vučni Jaho, a ciapier mi-
sijanary raschodziacca pa celym
šviecie, kab abviaščać ludźiam
Dobruju Navinu, kab vyviaści ich
z ciemry pahanstva da žyćcia, ma-
jučaha sapraŭdnuju vartašć, kab
ratavać ich duży ad viečnaj zahu-
by, kab zdabyvać ich dla Nieba...
Ale heny zahad Zbaŭcy daty-
čyć taksama i nas usich. A my
možam i pavinny pamahać misi-
janaram u ich apostalskaj pracy ũ
pašyreŭni Vaładarstva Božaha na
ziarni. Pamahać my možam pie-
radusim malitvaju i brašmi.

Choć my sami nie bahaty, ale
kali-niekali dajma jakiści hrošky
na misii. Na hetuju spravu siady-
tady źbirajuć achviary pa kaścio-

*
Hdzie byt kančaje ũsio stvareŭnie,
Hdzie pył i popieł, i ziarni...
Hdzie končycca usich mučeŭnie,
I ščaćcie ũsiaka i biada. —

*
Tak dumaŭ piekny, blyskatlivy
Junak, — viasioły pierś i rad...
Kali chto budzie z nas ščaćlivy,
Niachaj na śmierć tož maje ũžhlad.
An—vič.

łach. A i tak, kali tolki zachočam—
možam pasłać jakiści hroś na mi-
sii; kali-ž nia viedajem, kudy he-
ta pasłać — možam našuju ach-
viary złažyć u svajho probašča, ka-
tory adaśle, kudy treba.

Tak! A ciapier adnosna malit-
vy. Zbaŭca naš skazaŭ: „Prasicie,
a budzie vam dadziena.“ (Mat.
VII.7). Kali my majem choć kry-
chu miłaści bliźniaha, a bliźnimi
našymi joś i čornaskuryja žychary
Afryki i žoŭtaskuryja žychary
Azii, dyk—nia možam hladzieć raŭ-
naduśna na niadolu tych, katoryja,
astajučysia ũ pahanstvie, znacho-
dziacca ũ maralnym i matarjalnym
panižeŭni. Misijanary, katoryja nia-
suć im šwiatło Evanelii—niasuć im,
jak zbaŭleŭnie viečnaje, tak i zda-
byčy cyvilizacyi.

Kali-ž my spahadajem misi-
janaram i chočam im pamahcy—
treba nam za ich malicca.

My chryścijanie vierym, što
malitvaju čalaviek mnoha što mo-
ža zdabyć; bo vierym, što sprava-
mi sušvietu kiruje Usiemahutny
Boh, katory moža pakiravać hety-
mi spravami tak, jak my hetaha
chočam.

A pamahać misijanaram nam
treba, bo jašče strašenna mnoha
ludziej žyvie ũ ciemry pahanstva,
nia znajučy praŭdzivaha Boha, nie
karystajučy z tych zbaŭčych łas-
kaŭ, katoryja dla ũsich ludziej
vysłużyŭ Chrystus; nia znajučy i
nie karystajučy navat z tych zda-
byčaŭ cyvilizacyi, da katorych ča-
łaviek kulturny pad apiekaj chryś-
cijanstva dajšoŭ.

D. Aniško.

Najbolš dziejnymi siabrami „Chatki“ byli: Si-
vičynka (ciapier Vojcikava), viedamaja biełaruskaja
pracaŭnica, Jazep Lāvicki, paźniej doktor medycy-
ny, pamior u Rasiei, Ad. Byčkoŭski—advakat u Var-
šavie, Ant. Byčkoŭski, paźniejšy redaktar „Biełaru-
sa“, Jan Čarapuk, Ad. Zianiuk i inš.

Charakterna tak-ža adznačyć, što da hurtka
„Chatka“ naležyła tak-ža śmat dziaciej zaściankovaj
šlachty, spolščanaj užo ũ niekalkich pakaleŭniach.
Nastroj u Hurtku byŭ narodnicka-krajovy. Vialiki
demokratyzm hurtka nia vyklikaŭ nijakaje varoža-
ci z boku davoli dziejnaje tady ũ Horadni polskaje
vučnioŭskaje arhanizacyi („Zjednoczenie Postępowo-
Niepodległościowe“) z asobaju Vajavodzkaaha, vias-
noj 1932 h. razstralanaha ũ Maskvie bałšavikami
byccam za špijonaž na karyść Polšcy.

Praca vialasia ũnutranaja i vonkavaja. Ŭnutra-
naja — schodki z referatami na temy histaryčnyja,
gieohrafičnyja, etnohrafičnyja, ahułam bytavyja. Da
vonkavaj pracy naležyła: źbiraŭnie matarjalaŭ etno-
hrafičnych na wioscy, pašyraŭnie šviedamaści šla-
cham referataŭ (najlejš rabili heta. P. Zianiuk, La-

vicki i Ad. Byčkoŭski), spektaklaŭ, roznych tak zv.
viečarynaŭ i h. d.

Ahułam na praciahu 5—6 hadoŭ (1909—1914)
asoba ks. Hrynkieviča ũ Horadni była asobaj cen-
tralnaj i adzinaj, jakaja budziła i arhanizavała tam
ruch biełaruski.

Značeŭnie biełaruskaj pracy ũ hetym čacie ks.
Fr. Hrynkieviča vialikaje. Na biełaruskich ziarniach
Horadzienščyny, u čacie poŭnaha zaniapadu biełaru-
skaj nacyjanalnaj dumki, jon pieršy pavioŭ adra-
dženskuju kulturnuju pracu. A praca jaho była nia
lohkaj. Strašennymi pieraškodami byli: ciemnata na-
šaha narodu i varožaś rasejskaj imperyi. Niapry-
chilna i varoža, a prynamsi niedavierliva adnosiła
sia da biełaruskaj spravy tak-ža bolšaś i polskaj
intelihiencyi, jakaja pačatki biełaruskaha adradže-
nia ahułam kali i padtrymlivała, dyk nastolki, na-
skolki hena adradžeŭnie byŭo raskładovym dziejni-
kam „единой и недѣлимой“ Rasiei, a biełaruskaja
nacyjanalnaja ideja, jak samastojnaja vartašć, pad-
trymaŭnia ũ polskaj intelihiencyi, za małymi tolki
vyniatkami, ahułam nia mieła.

Ks. Fr. Hrynkievič u svajej biełaruskaj pracy,

Z hazet

Niamiecka-rasiejskija kleščy.

Narody, raspaložanyja hieohrafična miž Niamieččynaj i Rasiejaj, zdaŭnych adčuvajuć hroznaść susiedztva hetych dziaŕžaŭ. Ab hetym pałažeńni miž Rasiejaj i Niamieččynaj šyroka apisvaje ũ svajej knižcy Adolf Bocheński i časta hetaja sprava abharvana byvaje na bačynach niekatorych polskich časapisaŭ. U časapisie „Palityka“ z 25.III.1938 h., u artykule ab aktualnych padziejach u siaredniaj Eŭropie, znachodzicca, miž inšym, nastupnaje:

...„Niebiašpieka dla Polšcy nie vyplŭvaje z isnavańnia za našaj zachodniaj hranicaj krychu silniejšaj abo krychu stabieszaj Niamieččyny. Dla nas sapraŭdy jość hroznymi niamiecka - rasiejskija kleščy... Vialikija źmieni ũ mnohanacyjanalnaj rasiejskaj imperyi mohuć zusim źmianić našaje pałažeńnie. Tolki tam, nad Kaspijskim i Čornym moram možam paškać adkazu na Anschluss—pryłučeńnie Aŭstryi da Niamieččyny... Na rašučyja źmieni jašče nie nastupiŭ čas. Dasiul my nie zmahli hetaj źmieni padhatavać ani zvonku, ani ũnutry dziaŕžavy, tut imienna nie zmahli padhatavać sabie sajuźnikaŭ da budučaj raspravy z Rasiejaj. Dziela hetaha adzynym siańnia realnym adkazam na zdabyćcio Niamieččynaj 7 milionaŭ hramadzian za hranicami svajej dziaŕžavy, było-b zdabyć-

Špieŭ piasku. Ab špievie piasku ũ pustyniach zdaŭna raskazvajuć turysty, ab hetym špievie paŭstali celyja lehiendy. Ciapier henaje zahadačnaje źjavišča vyjašniaje navukova inž. Walter Kegelhetan: U pustyniach piasek nahra vajecca ad sonca vielmi mocna; pad

cio dla našaj dziaŕžaŭnaj idei 7 milionaŭ hramadzian unutra dziaŕžavy. Majem na dumcy nacyjanalnyja mienšašci“...

Hetkaju palityku prapanuje časapis „Polityka“ kiraŭnictvu ahlunaje polskaje palitvki. Pry hetym „Polityka“ rać „zdabyć dla dziaŕžaŭnaj idei“ 7 milionaŭ hramadzian zabyŭšysia, što da hetaj ličby nac. mienšašciaŭ u Polšcy treba daća jašče niekalki milionaŭ.

dziejańniem temperatury piaščynki piasku źmianiajuć svajo pałažeńnie z pryčyny rasšyrańnia, abo zvužańnia. Padčas henaje niaznačnaje źmieni pałažeńnia milijardaŭ piaščynkaŭ u pustynnym mory piasku paŭstaje hluchi šorach, vyklikany cierciem piaščynkaŭ adnej kala druhoj. Hety šorach źlivajecca ũ adzin ton, jaki prazyvajuć „špievam“ piasku.

Rybnaja ľuska—skurny tavar. Nia-daŭna na rybnaj vystaŭcy ũ Niamieččynie bylo pakazana mnoha pramyslovych vyrabaŭ z rybnaj ľuski, jakaja zamianiaje skuru. Z rybnaj ľuski robiac padešvy i skuranyja torby.

Čaľaviek, jaki znaje 290 jazykoŭ. U Frankfurcie (Niamieččyna) žyvie 63-letni dr. Šyc, jaki znaje 290 jazykoŭ i dyjalektaŭ. Dr. Šyc jość pryrodnikam, a z movami paznajomišsia „miž inšym“.

Našy koni jeduć zahranicu. U 1937 h. z našaha kraju vyvieziena zahranicu 1500 koniaŭ na sumu kala 1 miliona zł.

Kolki jość kinaŭ u Eŭropie. Najnaviejšaja statystyka padaje, što ũ Eŭropie jość 34,178 kinaŭ z 15 milion. miescaŭ.

Ŭvaha!

Vyjšla z drukul!

„НАША ПЕСНЯ“

Zbornik 15-ci bieľaruskich narodnych piešniaŭ u apracavańni:

1. Slavianski — Ci nia dudka maja; 2-3. Rahoŭski — Zialony duboćak; Oj lacieli hušańki; 4. Ŭladzimirski — Oj biada-ž maja, 5. Nikolski — A ũ lesie, lesie, 6-10. Hal-koŭski — Vecier vieje, Rasa žyta rasila, Vylaciela hańka, A mnie trudnieńka, Ach ty saľaviej, 11. šviešnikaŭ — Viarba, 12-15. Hrečaninaŭ — A dzie sonca ũzyjdzie, Koń blažyć, Ci ũ poli, Zialon haj.

Cana za ekzemplar 1 zł. 50 hr., z pierasyľkaj — 1 zł. 75 hr.

Na składzie maje: Bieľaruskaja Kniharnia „PAHONIA“ — Vilnia (Wilno), Zavalnaja 1.

praŭda, apirašsia na henuju polskuju intelihiencyju, ale hena apora, jak bačym, byla paľavičnaja i nia-peŭnaja. Nie zvažajućy adnak na heta, adradzeniec naš, badaj praz piac hadoŭ, vytryvała siejaŭ dobraje ziernie ũ dušach bieľaruskaj moľadzi.

Moľadz-ža hena ziernie achvotna prymała i raž- vivala dalej, zanosaćy jaho ũ vyšejšyja školy. Hurtok studentaŭ Bieľarusaŭ, jaki isnavaŭ prad vajnoj u Pieciarburzie, za isnavańnie svajo byŭ niamała ũdziačny narodnickaj pracy na hruncie Horadzienskich himnazijaŭ ks. Fr. Hrynkieviča. Tak napr. Adam Byčkoŭski, najbolš dziejny siabra „Chatki“, za časaŭ studenckich byŭ adnym z zakładčykaŭ ũ 1912 h. u Pieciarburzie „Bieľ. Nav.-Litaraturnaha Kruška“. Ŭznoŭ-ža časapis bieľaruskich studentaŭ „Ranica“, što vychodziŭ u Pieciarburzie ũ 1914 h.—heta plod pracy pradusim tych studentaŭ, što vyjšli z Hora- dzienskaha Hurtku.

Pašla vajny ks. Fr. Hr., astajučysia dalej u Hora- radni, pracy bieľaruskaj bolš nie pravodziŭ. Revalu- cyja i vajna, a ũ ich vyniku ũvaskrosszaja Polšč, stvaryli caľkom novyja varunki i novyja zadańni bie- ľaruskaj spravie, da jakich datasavacca i siarod ja-

kich aktyŭna pracavać, jon užo nie patrapiŭ, bo źjavišsia fakt zmahańnia z Palakami, a jany-ž jašče ũčarajšyja jaho sajuźniki. Pry tym treba śćvier- dzić, što jon nie caľkom jašče ũ svajej nacyjanal- naj śviedamašci byŭ vyzvaliŭšysia z polskaj stychii. Jašče niekijia duchovyja nici ľučyli jaho bieľaruskaje serca z polščynaj i baleła jamu, kali henyja nici pačali rvać Palaki, baleła, kali ich rvali Bieľarusy. I jon svaju pracu spyniŭ. Da taho-ž nia spryjała jamu i jaho slabaje zdaroŭje, na jakoje ũšciaž nara- kaŭ. Ale choć ks. Fr. Hr. vajnoj i pa vajnie i nie pracavaŭ na bieľaruskaj novie, to ũsio-ž bieľaruskaj spravaj zašiody cikavišsia, čytaŭ bieľaruskuju lita- raturu i padtrymlivaŭ znosiny z niekatorymi bieľaruskimi dziejačami. Pradvajennaja-ž jaho bieľaruskaja praca, — heta pryhožaja bačyna ũ histori Bie- ľaruskaha kulturnaha adradžeńnia. Bačyna heta za- pisana bieľaruskim katalickim ksiandzom, a źmiesť jaje chryšćijanski i bieľaruski narodny.

Z PALITYKI

Palityčnaja pramova Prezydenta. U dzień imianin marš. Piłsudskaha — 19 sakavika — Prezydent Polšcy praf. I. Mościcki skazaŭ praz radyjo vialikuju palityčnuju pramovu. Hetaj pramovaj Prezydent vykazaŭ, što sučasny palityčny kurs u nutry Polšcy budzie trymacca doŭha. Pry hetym Prezydent žviarnuŭ vialikuju ŭvahu na potreby polskaha sialanstva, jakoje žjaŭlajecca najmacniejšym fundamentam dziaržaŭnaści. Stovam, Prezydent razviŭ tuju samuju prahramu, jakuju pravodzić ministar ziemlarobstva Paniatoŭski i premjer Słavoj-Składkoŭski:

Pramovy ministra Beka. Pašla pryńiaćcia Litvoj polskaha ultimatum ab naładžaŭni dyplomatycznych znosinaŭ z Polščaj, polski ministar zahraničnych spraŭ paŭk. Bek dvojčy ŭžo vykazvaŭ dobruju volu polskaje palityki adnosna Litvy. Pieršy raz u hutarcy z pradstaŭnikami zahraničnaj presy i druhi raz u Senacie min. Bek zajaŭlaŭ, što polski ŭrad pryznaje Littoŭskamu narodu prava na niezaležnaść i hvarantuje suverennaść Litvy.

Pastanovy Rady PPS. Nadoviačy adbyŭsia schod Hałoŭnaj Rady Polskaj Partyi Socyjalistyčnaj (PPS), na katorym pryńiatyja rezalucyji z damahaŭniem, miž inšym, razvizaŭnia Sojmu i Senatu i praviadzieŭnia novych demokratycznych vybaraŭ u Sojm.

Zabojca ksiandza zasudžany na śmierć. Nadoviačy adbyŭsia sud nad Novakam — zabojcam ksiandza Strajcha ŭ Luboni, kala Paznania. Novak zasudžany na karu śmierci. Zasudžany padaŭ apelacyju.

Rasstrely pravasłaŭnych śviaščeŭnikaŭ u SSSR. Anhielskaja presa padaje, što apošnimi časami bašaviki rasstralali mnoha pravasłaŭnych śviaščeŭnikaŭ i episkapaŭ. Miž inšymi rasstralany mitra-palit Teofan.

Pašla zlučeŭnia Aŭstryi z Niamieččynaj. Pašla pryłučeŭnia Aŭstryi da Niamieččyny adbyłosia pasiedžaŭnie niamieckaha Rajchstahu (parlamantu), na jakim, ab hetym zlučeŭni, pramaŭlaŭ kanceler Hitler, čvierdziačy, što jon hetym zlučeŭniem ratavaŭ svaju bačkaŭščynu, jakoj pahražała dola Hišpanii. Pry hetym Hitler zajaviŭ, što choča mieć pryznaŭnie hetaha zlučeŭnia celym Niamieckim

narodam, katory paviniem padać svoj hołas u vyznačanyh na 10 krasavika siol. h. narodnym hałasavaŭni. Adnačasna Hitler razvizaŭ Rajchstah, zajaŭlajučy, što ŭ novy parlamant pavinny ŭvajšci pašly z celaj Niamieččyny — ciapier zlučanaŭ z Aŭstryjaj. Vybery ŭ Rajchstah adbuducca 10 krasavika adnačasna z ahulnym narodnym hałasavaŭniem, pryznavajučym aŭstryjska-niamieckaje zlučeŭnie.

Kroŭ i ruina ŭ Hišpanii. Apošnimi časami, jak padajuć hišpanskija vajennyja daniasieŭni, paŭstanskaje vojska hien. Franko robić nastup na respublikancaŭ na ŭsich frontach i hety nastup paŭstancam udajecca. Respublikancy, jakich užo nieachvotna padtrymlivajuć i słaaba pamahajuć ichnija „pryjacieli,“ baroniacca apošnimi natuhami. U hetaj bratabojčaj vajnie, nie za hišpanskija intaresy, hinie dabrabyt hišpanskaha nasielnictva, pryvodziačy kraj da ruiny i pakidajučy ŭdovaŭ, sirot i kalekaŭ.

Miž Anhlifaj i Italifaj pierahavory iduć pamysna. Skončacca pa Vialikadni. Ab ich vyniku šmat budzie zaležyć u mižnarodnaj palitycy Eŭropy.

Japonija ŭ Kitai. Japonskaje vojska ŭšciaž dalej zajmaje kitajskija pravincyji. U zavajavanych pravincyjach arhanizuje miascovuju ŭladu i hetak dzielić Kitaj na paasobnyja „niezaležnyja“ krainy, padparadkavanyja japonskaj imperyjalistyčnaj palitycy. Apošnimi časami kitajskaja armija ŭ šmat jakich miascoch pieramahaje japoncaŭ.

Adozva žonki Čan-kaj-šeka da chryścijan. Z nahody Vialikaha Postu žonka kitajskaha hałoŭnakamandujučaha zbrojnaj siłaj marš. Čan Kaj-šeka vydała adozvu da chryścijan usiaho švietu, u jakoj horača prosić malicca, kab achviary Kitaju nie pajšli na mara i kab jany daviali da spraviadlivaha i tryvałaha miru na Dalokim Uschodzie.

Niamieččyna i Čechasłavaččyna. U Čechasłavacyji jość bołš jak try miljony niemcaŭ, jakija żyvuć sucelnaj masaj na terytoryi Čechasłavackaj respubliky, abymajučy Čechaŭ i Słavakaŭ z troch bakoŭ. Pašla pryłučeŭnia Aŭstryi da Niamieččyny ŭ Čechasłavaččynie panuje tryvoha, kab nie daj-

što da hetkaha pryłučeŭnia da Niamieččyny i čechasłavackich niemcaŭ.

Vodhuki „parlamanckich“ vybaraŭ u SSSR. Niekalki miesiacaŭ tamu ŭ SSSR adbyłosia parlamanckija vybery, ab jakich savieckaja presa padavala, što heta byli najdemokratyčniejšyja vybery ŭ śviecie. Tymčasam dachodziać viestki, što padčas hetych vybaraŭ i ŭ žviazku z imi GPU aryštavala i pašla ŭ sylvku bołš 2 miljonaŭ ludziej.

Žmieni ŭradu ŭ Francyji. Francuskaja demokratyčnaja respublika apošnimi časami nijak nia moža zarhanizavać mienš-bołš stałaha i daŭžej tryvałaha ŭradu. Sučasny ŭrad premjera Bluma, jak i niadaŭna paŭstaŭ, jak padajuć hazety, jość nia tryvały i skora tam maje być uznoŭ uradavaja žmiena. Hazety hadajuć, što ciapier u Francyji dojduć da ŭłady pravyja partyi i novy ŭrad budzie mieć charakter ahulna-nacyjanalny.

Žmiena ŭradu ŭ Litvie. U minulym tydni adbyłosia žmiena ŭradu ŭ Litvie. Na čale novaha ŭradu Ks. Ul. Mironas.

Krylenka aryštavany. Hazety padajuć, što apošnimi časami ŭ SSSR aryštavany doŭhahodni kamisar spraviadliwaści, viedamy Krylenka.

Anhlifaj nie hvarantuje niezaležnaści Čechasłavacyji. Hazety padajuć, što anhielski ŭrad byccam pastanaviŭ, kab Anhlifaj nie davała nijakaha zabaviazauŭnia aktyŭnaj pomačy dla Čechasłavacyji ŭ vypadku napadu na jaje inšaj dziaržavy.

Hetkaje stanovišča anhielskaha ŭradu, jakoje jašče nia peŭnaje, bylo-b nia tolki nie zabiespiačajučaje nienarušnaści hranic Čechasłavacyji, ale dla apošniaj jość hroznym. Treba viedać, što ciapier, pavodle prahramy Hitlera, na čarzie staic sprava pryłučeŭnia da Niamieččyny sudetskich niemcaŭ, jakija znachodziacca ŭ hranicach sučasnaj Čechasłavacyji.

=====

Usiakuju bieł. knižku, hazetu najlepš i najchutčej dastaniecie

ŭ biełaruskaj kniharni

„PAHONIA“

Vilnia, Zavalnaja vulica № 1.

=====

Pryjemnaja niespadzieŭka.

Švir. 16-ha, 17 ha, 18-ha i 19-ha hetaha miesiaca ŭ švirskim kaściele adbyvalisia rekolekcyi i vialikodnaja spoviadź. U ostatni dzień 19 ha — św. Jazepa, adbyłasia supolnaja Komunija św. Dla šviedadamyh bielarusau švirskaj parachvii, asabliva dla tych, katoryja brali ŭdział u letašniaj bielarskaj pielihrymcy ŭ Kalvaryju, miłaj niespadzieŭkaj na rekolekcyjach byŭ a. Hermanovič, marjanin z Vilni — jak kiraŭnik rekolekcyjaŭ u švirskim kaściele. Šmat Jon papracavaŭ u nas dla dobra našych duš. Praz čatry dni štodzień havaryŭ pa try navuki, spaviadaŭ razam z inšymi ksiandzami, u piatnicu abvadziŭ Kryžovuju Darohu, razvažajučy i pramaŭlajučy pry koźnaj stacyi, i inšyja adpraŭlaŭ nabaženstvy — za što Jamu švirskaja parachvija duža ŭdziačajna.

Naša parachvija nadta palubiła Ks. Hermanoviča, jak kaznadzieja; postać Hetaha misijanara nadoŭha zastaniecca ŭ pamiaći švirskich parachvijan.

Ja asabista adviedaŭ Ks. Hermanoviča i pavinšavaŭ Jaho z 25-ci lećciem šviatarstva. Vitaŭsia sa mnoj Ks. H. zvyčajna, bo nia znaŭ jašče mianie, ale jak paznaŭ, dyk raźvitaŭsia nadta ščyra i, sapraŭdy, mnie nie chaciełasia z im rastavacca. H. Ł.

Z carkoŭnaha žyćcia.

Łasica, Pastaŭski pav. Trapiłasia mnie pračytać, nadrukavanuju ŭ „Chryścijanskaj Dumcy“ № 6 staćciu pad zahałoŭkam: „Boha niet i nienada.“ Voš mušu žviarnuć ŭvahu, što relihijnaje žyćcio

pravasłaŭnych bielarusau u nas sapraŭdy adkazyvaje hetkamu nastroju. Liču patrebnym dać niekaliki praŭdziwych prykładaŭ z našaha carkoŭnaha žyćcia. U druhoj palovje kastryčnika 1927 h. duchoŭnyja ŭłady pieraniešli ad nas na druhuju parafiju ŭlubionahami i ŭsim viedamaha a. Aleksandra Kaŭša. Na Jaho miejsca pryjechaŭ tolki što vyšviačany małady a. J. Nasiekajła.

Voš-ža hety aciec nie padtrymlivaje rodna pryhadžan bielarskaj spravy. Z carky i škoły vyvodzić zaviedzienuju a. Kaŭšom movu bielarskaju, zamiest jakoj zavodzić rasiejščynu, jakoj dzieci nie rozumiejuć.

A heta reč prykraja i dla pryhadžan i dla a. Kaŭša, jaki źmianiu voblik našaha prychodu, što ciapier bielarskaja šviedamašč, bielarskaja pieśnia ŭkaraniłasia nia tolki ŭ lasickim, ale i ŭ susiednich prychodach.

A ŭ vyniku baracba z bielarskaj movaj u carkvyje vjadzie zvyčajna da biazbožža. Sumna hetal

I. F.

Ž a r t

Chto lepšy?

Žonka. — Kab ja viedała, jaki ty budzieš, ja nikoli-by za ciabie nie pajštal
Muž. — A ja viedaŭ, jakaja ty budzieš — i ŭsiožtyki z taboj ažaniŭsia: dyk chto z nas lepšy?

*

— Mama, ci heta praŭda, što vučycialom plaćać hrošy za toje, šta jany siadziac u škole?

— A tak, synku!

— Dyk heta zusim niespraviadliva, bo my ŭ škole ŭsiu rabotu robim.

Vilenskaja chronika.

Demokratyčny Klub. Niadaŭna paŭstaŭ u Vilni „Demokratyčny Klub“, jaki maje na mecie pašyreńnie demokratyčaj idei. Zakładčykami Klubu źjeŭlajucca: adv. B. Kryžanoŭski, praf. M. Kriedl, praf. I. Rudnicki i adv. E. Šabelska.

Sud nad endekimi pavadyrami: Zviežynskim i Cviniskim abbudziecca 9.IV sioleta ŭ Varšavie.

Apraŭdali Litoŭcaŭ. Vilenski Akružny Sud 28.III razhladaŭ spravu 20-cioch maładych Litoŭcaŭ, jakich Starasta m. Vilni pakaraŭ štrafam ad 25 da 250 zał. za špieŭ na Zaduški na mohiłkach litoŭskaha hymnu. Sud usich apraŭdaŭ.

Rańniaja viasna. U Vilni ad niekaliki tndniaŭ bylo pahodna i ciopla. 26.III praniastasia nad Vilniaj bura z piarunami i padaŭ cioply viesnavy doždź. Pašla hetaha adnak zachalałala.

Vybili šyby. 18.III padčas prociŭlitoŭskaj demanstracyi demonstranty vybili šmat šybaŭ: u domie Lit. Dabradziejnaha T-va, u kvatery lit. studentaŭ, u Gimnazii, i ŭ inš.

Viarnulisia z Biarozy - Kartuskaj vyslanaja miesiac tamu endeki: Kovnacki, Švieževski i Łochtin.

Fery šviatočnyja ŭ siarednich i pačatkavych školach buduć tryvać ad 12 da 19.IV.

Paštovaja skrynka

L. M. Vierš vaš „Viasielle“ pajšoŭ u koš. Našto vam na takija vieršy čas marnavać, dyk my j sami nia viedajem. Lepš pačytali-b što razumnaje, abo napisali-b nam ab vašym hramadzkiem žyćci.

An-vič. I vy biareciesia za vieršy. Prabujcie! Dva vieršy ŭžo drukujem.

J. F. Z tahò, što maje hramadzkae značeńnie, karystajem i prosim bołš, a ŭ spravy asabistyja nia ŭchodzim.

N-k. Karystajem, dziakujem, pišycie bołš.

J. L. Budziem karystać u „Zorcy“, choć i tam poŭna.

V. L. U „Zorcy“ nadrukujem.

H. Ł. Nie, nia vam, a kamu inšamu byŭ heny adkaz. Pieraprašajem vas za mimavolna зробlenuju vam prykrašč. Z viestak karystajem.

V. Ł. U „Chr. D.“ vašy vieršy nie padchodzjac, moža što z ich skarystaje „Zorka“, ale lepš bylo-b vam padavać nam zvyčajnyja viestki, čym pišać vieršy.

A. M. Drukujem, nie zabyvajcie, pišycie!

Ks. M. M. Dobra, pasylajem na novy adras. Hrošy atrymali.

Da viedama biel. studentau

Bielaruski Studencki Sajuz časova mieścicca: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2. Hadziny pryjma: ad 9 da 16.

„Chr. Dumka“ vychodzić: 1, 10 i 20 koźnaha miesiaca.

Padpiska na hod — 3 zł., na paŭhodu — 1 zł. 50 hr., na try miesiacy — 75 hr. Cana asobnaha numeru — 10 hrašoŭ. Adrys Redakcyi i Administracyi: Vilnia (Wilno), Zavalnaja vul. № 1—2.

Adkazny redaktor V. JERMAŁKOVIČ

Vydaviec KS. AD. STANKIEVIČ

Bielarskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja vul. № 1.